

Zápis

z obhajoby disertační práce paní Mgr. Marcely Starcové konané dne 26.6.2012.

Téma práce: „Zásobování a obchod s potravinami v Praze v meziválečném období“

Přítomní: dle presenční listiny.

Předseda komise prof. Jakubec zahájil obhajobu a představil přítomným kandidátku. Školitel prof. Jančík představil doktorandku a seznámil komisi s uchazečkou a její disertační prací.

Kandidátka Mgr. Starcová představila přítomným svou disertační práci. Cílem práce bylo postihnout, v čem spočíval proces modernizace pražského obchodu s potravinami, jak ovlivnil formy prodeje, spotřební vzorce a zvyklosti, a zda a jak se podílel na formování moderních podnikatelských elit. Výsledky bádání v oblasti forem prodeje potravin přelomu 19. a 20. století se staly východiskem pro meziválečné změny, jelikož po skončení 1. světové války byly převzaty spolehlivé předválečné normy, řády, formy prodeje, způsoby reklamy i skladba sortimentu. Vznik Velké Prahy zrychlil proces modernizace a racionalizace zásobování, měnilo se spotřební chování a objevovaly se další novinky. Změny v oblasti zásobování a obchodu s potravinami ovlivnily životní stereotypy, nákupní zvyklosti a stravovací návyky. Na změny spotřebních vzorců byli nuceni reagovat obchodníci s potravinami. Mění se podnikatelské strategie v oblasti obchodu s potravinami, např. specializované obchody. Jako příklad, dokládající proměny mentalit, kandidátka zvolila pražské řezníky a uzenáře, kteří dokázali pružně zareagovat na proces modernizace, racionalizace výroby a prodeje potravin. V Praze se stali fenoménem, který představoval tradici a kvalitu. Autorka se zhodnotila jejich elitní postavení ve veřejném prostoru, profesní působení, podíl na vzestupu oboru. Analýzu elit zobrazila na příkladu tří vybraných firem. Svou práci vnímá jako jednu z pramenných sond do tématu modernizace zásobování a obchodu v s potravinami v Praze v období 1. republiky.

Poté oponenti prof. E. Kubů a doc. J. Štemberk přednesli závěry svých posudků.

Mgr. Starcová odpovídá na posudky oponentů. Souhlasí se závěry oponentů, jejich připomínky začlení do dalšího výzkumu. Upozornila na nedostatečně probádanou pramennou základnu, nezpracovanost fondů, což si vynutilo využití tištěných pramenů. Dalším limitem práce byla nedostupnost a malá výtěžnost fondů. Metoda sondy, kterou zde používala, se ukázala jako málo efektivní. Bohatost fondů je příležitostí dále na tématu pracovat. Dobový

tisk a časopisy se tématu věnují jen okrajově, chybí běžná agenda, lepší situace u nástupu moderní reklamy. Kandidátka uvedla, že aprovizace – zásobování trhu zobrazuje současný stav bádání, přičemž obraz není kompletní. Úroveň zásobování sociálních vrstev nelze získat z archivních pramenů, zachycuje pouze memoárová literatura. Ve věci původu se nepodařilo kvantifikovat podíl dovozu (zachytila jen země původu).

Fakt, že řezníci představovali specializovanou obchodní síť pro sociálně silnější vrstvy, se mění po první světové válce, lze vysledovat posun od luxusu k dennímu konzumu zejména u uzenin. Změna podnikatelských strategií pražských řezníků a uzenářů, vzestup firem od maloobchodu k průmyslové výrobě. Prozatím se nepodařilo získat přehled o procentuelním podílu řezníků a uzenářů na dodávkách na pražský trh.

Ve věci definování elit byl sice kladen větší důraz na obecné vymezení, tím ale vznikl prostor pro další studium. Komparace tří významných vinohradských uzenářských firem (Maceška, Hulata, Beránek) zkoumala dosaženou profesní i sociální úroveň jednotlivých podnikatelů. Nejvyšší úroveň z trojice zkoumaných v profesním i sociálním prostoru dosáhl E. Maceška.

K vystoupení kandidátky nemají oponenti námítky či doplňující dotazy.

Diskuse:

Prof. Jakubec vyzdvihl práci jako zajímavé téma. Diskutována byla důležitost příměstských obcí, předměstí jako zázemí Prahy pro zásobování. Mgr. Starcová upřesnila poznámku o významu mléčných vlaků pro podíl na zásobování, nebyl to oblíbený způsob zásobování mezi obchodníky. Nahrazen nákladní automobilovou dopravou, první chladící automobily.

Doc. Štemberk doporučil probádat regionální studie a literaturu, význam jižních Čech, které musí hledat nová odbytiště.

Prof. Kubů doporučil kandidátce udělat specializovaný výzkum dovozu potravin z Polabí, které se významně podílelo na zásobování Prahy.

Prof. Lacina připomněl význam mléka a mléčných výrobků z hlediska vlivu na zásobování a obchod, k čemuž existuje bohatá literatura a prameny (agrárnícká družstva) a jednalo by se přitom o jiný typ elit (družstva). Mgr. Starcová pohovořila o končícím fenoménu rozvozu mléka, průmyslové produkci mléka (parní mlékárny), na kterou je navázána průmyslová výroba poživatin (instantní potraviny).

Prof. Jindra zhodnotil záběr literatury a pramenů a pohovořil o makroekonomickém aspektu práce ve 2. a 3. kapitole.

Prof. Efmertová vybídla k důkladnější studii podnikatelských rodin a jejich pozice ve společnosti. Mgr. Starcová stručně nastínila historii rodiny E. Macešky a osudy jejího majetku.

Vyhlášení výsledku tajného hlasování:

Komise navrhla udělit titul doktor (Ph.D.)

zapsala: Radka Žižková

Podpis předsedy komise